

szomorú szűrőjén át válik csak ez a kor olyan széppé és kívánatosná, hiszen akkor is nehéz volt az élet, de a szellem szabad volt, a kultúra tájait még nem dulták fel a tudás ellenségeinek hordái és a szabadság nem forgott állandó veszélyben. A könyvben szereplő fiatal emberek hittek az élet értékében és izgalmas kíváncsisággal várták, hogy mi jön ezután.

A választ Zweig másik könyve adja meg, (*Einsetzung eines Königs*, Querido Verlag), mely a háborúba vezeti az olvasót. Ebben a könyvben Zweig a fiatalság után a férfikorba érő embert rajzolja meg, akiben összeomlik mindaz, amiben hitt és remélt valaha. A könyv a *Grischa*-ciklus legújabb kötete, oldalait már régen, előbbi könyveiből ismert alakok népesítik be. A könyv nem frontregény, hanem a háború politikájának összefüggő tükreibe vezet be, oda, ahová a fronton harcoló katonáknak sohasem volt betekintésük. A keleti hadszíntéren játszódó regény azokat a sakkhuzásokat mutatja be, melyeket a német vezérkar ezer és ezer ember életével és a kis balti állam, Litvánia felszabadulásával tesz. Hogyan állítja be a német imperializmus az önrendelkezési jog fellobbanásával életre hozott balti nemzeti törekvéseket a maga érdekei szolgálatába, hogy akar hasznot húzni a breszt-litovszki békéből és a forrongó Oroszország átalakulásából, milyen hideg fejjel határoznak és kísérleteznek itt nem is emberek, hanem államok sorsával: erről számol be a könyv. És ezeket a törekvéseket is egyéni akciók, szerriervágások és személyi intrikák kísérik, mint elmaradhatatlan motívumai minden emberi munkának. Mélyen elszomorító és lehangoló könyv Zweignak ez a nagy alkotása, mely az előbb tárgyalt regény után különösen éles fájdalommal eszmélteti fel az olvasót: mennyire másképpen képzeltek el az életüket azok, akik valamikor Münchenben, mint diákok tanultak és készültek az életre, amihez azt hitték, a tu-

dás és a szabadság szeretete is már jogot ad.

Arnold Zweig felidézte fiatalságát és megmutatta a férfikort. És félve, dideregve néz az öregség elé:

Földközi tenger ölen ölel át a szürke szél és a hullám
s míg járjuk a sorsot, egybekötöttén, partról partra dobálnak.
(Füzes György)

* Az idézett vers Havas Endre fordítása.

PREDA UTLEY: JAPAN'S GAMBLE IN CHINA. (Secker and Warburg, London.) Szerző a távolkeleti eseményeket, amelyek igen bonyolultak ahhoz, hogy az újságok beszámolóit valóban tájékoztathassák az olvasót, próbálja lehetőleg érthetővé tenni. A most folyó kínai-japán háborúval kapcsolatban elsősorban Japán gazdasági és társadalmi szerkezetét, hadseregét és flottáját mutatja be, felvázolva Japán tényleges hatalmának erőnyezőit, utalva mindazokra a törekvésekre, amikre Japán falusi és városi szegénysége miatt kénytelen. Szerző csak ezután rajzolja meg a kínaiak helyzetét ismerteti Csang-Kai-Sek befolyását, illetve jelentőségét. A jelenlegi eseményeket visszavezeti a multra s teljesszélességében foglalkozik a kínai agrárszocializmus szerepével. (S.)

A TANU LÉLEKTANA. (Alexandru Roșca: Psihologia Marturului, Editura Institut. de Psihologie, Cluj.) A mindenkori perrendtartás legfontosabb tényezője még ma is a tanuvallomás. A tárgyi bizonyítékok az esetek legtöbbszörében legfeljebb csak alátámasztják a tanuk által igaznak vélt és állított tényeket. A tanu, az elkövetett ténynél akarattal vagy akaratlan jelenlevő személy, igen gyakran élet és halál kérdését dönti el kijelentéseivel. A modern lélektan számára ezen a ponton nyílik meg az igazságszolgáltatás gyakorlati céljait követő „tanu-lélektan“ felé az út. A tanúságot tevő egyén — kérdezi